

PAPP ZSOLT*

Elmélkedés a halálról, az orvosaimról, és sorstársaimról

Összefoglalás ♦ *A nehéz sorsú, hajléktalanszállón lakó, AIDS betegségének állandó fenyegetettségében élő szerző a halálról, félelmeiről, az ápoló személyzetről és betegtársairól vall sok humorral, önróniával és bátor őszinteséggel.*

Mitől félünk, amikor a halál kerül szóba? Miért kezdünk halkabban beszélni, miért nem elegáns ezekről a dolgokról még beszélni sem?

Talán az önmagunkkal való szembesülés az, ami megijeszt, az, hogy valami meg fog történni, hogy el kell számolni, az egész élet szépségével és összes mocskával együtt. Szerintem a sok mocskok miatt aggódunk, szinte testet ölt lelki szemeink előtt a pokol, látjuk a koldusok általunk félrelökött kezét, a szomjazót, akit nem itattunk meg, a sebesültet, akit nem kötöztünk be, és súlytalannak és gyávának érezzük magunkat.

Én nem ilyen elmúlással számolok, nem hiszem azt, hogy most kéne megszagatni a ruhám, és hamut szórnom fejemre, erre egyszerűen se időm, se kedvem nincs. Ha mindenki a pokolra kerülne, aki a mi fogalmaink szerint odavaló, már rég betelt volna a pokol, hiszen nincs kis bűn, meg nagy bűn, és ilyen alapon mindannyian bűnösök vagyunk.

Nem hiszek egy bántóan számonkérő túlvilágban, mint ahogyan nem hiszem azt sem, hogy a halálra – akár annak elszenvetőjeként, akár szemlélőjeként – fel lehetne készülni. Abban viszont hiszek, hogy el kell érnünk a megfelelő érettséget ahhoz, hogy fizikailag megsemmisülhessünk. Az életünk nem csak rólunk szól, de főleg nekünk. Nem más ez, mint helyzetgyakorlatok hosszú sora, amiben igenis van rendszer, és amit a tökélyre kell vinnünk, noha nem mindig értjük a mértéket. Elég az, ha a közös tudat érti, amit hihetünk Istennek, Buddhának, Sorsnak vagy karmának. Aki nem érti, hogy miről beszélek, annak segíthet, ha elolvassa a Bibliában a „Szeretet himnusát”. Ha érti, akkor sem baj, ha elolvassa.

* A szerző az a fiatalember, akit Singer Magdolna a *Kettős fejlődés. Egy AIDS betegségben szenvedő fiatalember segítő támogatásának bemutatása* című tanulmányában mutat be .

Nekem nem sikerült felkészülni, én félek a haláltól, talán azért, mert nem láttam az alagút végét a fényel, illetve láttam párszor, de az biztos egy másik, mert amit én láttam, az a Lánchíd végénél van, és bár ez is nagyon szép, nyilvánvalóan nem az.

Nem tudom milyen halottnak lenni, ezt el kell ismernem, azt viszont pontosan tudom milyen érzés haldokolni fizikálisan és mentálisan egyaránt. Nem irigylésre méltó, és nincs benne semmi szépség, semmi fennköltség. Nincs nyugodt derű, majré az van, és van még senkivel nem megosztható mérhetetlen magány, a „nem akarok senki terhére lenni” állapot, kizáródás az egészségesek világából, mindez sajnálkozó pillantások kereszttüzeiben, ehhez párosulva még a fizikai leépülés összes kínja a testeden jól látható tünetekkel együtt.

Aztán ha nem halsz meg időben, már nem testvére, férje vagy gyereke vagy valakinek, hanem megoldásra váró feladat, egy nyűg, amit valahogy kezelni kell, és aki mindenkinek a terhére van. Egy vesztés meccs, amit nem illik lefűjni, te meg túl gyenge vagy ahhoz is, hogy feladd. Egy életlen korcsolyacipő érzete, amelyik karcolja a jeget.

Amikor ilyen és ehhez hasonló helyzetekbe kerülsz, akkor kezded igazán érezni a hiányát annak, hogy nálunk nincs kialakult kultúrája sem a haldoklásnak, sem magának a halálnak, szinte hiányzik az útmutatás, egy kézikönyv kezdőknek és haldoklóknak, vagy valami hasonló. Néhány gyakorlati tanács jól jönne a tétova halálba ballagónak.

Nem azért, hogy könnyebb legyen, hanem pusztán azért, hogy érezzük, hogy valakinek, valakiknek fontosak vagyunk, éreznünk kell, hogy szükség van ránk, azt, hogy nem éltünk hiába, és azt, hogy így is igény van ránk, az emberségünkre, az elesett szétszórtságunkra, hisz így nyer – nyerhet – igazi értéket és igazolást az, hogy tényleg volt és van értelme ennek az egésznek, hogy a haldoklásunk több pusztá vergődésnél.

Nekem szerencsém van, mellettem áll valaki, és az a valaki – bár nem a rokonom – mégis képes pótolni, kitölteni egy olyan űrt, amit a családomnak kellene megteremtene, egy olyan űrt, ami normális esetben nem is keletkezhetett volna – de sajnos nem mindenki ilyen szerencsés, túl sokan vannak azok, akik teljesen egyedül járnak végig ezt az utat, ami korántsem egy fáklyás menet. Mindannyiunknak szüksége lenne az ilyen emberekre. Egy egészséges ember fel sem fogja igazán mekkora segítség az, ha van egy biztos pont, akihez oda lehet fordulni, fel lehet hívni, akinek el lehet mondani, aki előtt nem kell szerepelni, és érzelmileg bujkálni.

Sajnos sok időt töltök kórházban ilyen-olyan problémák miatt, így módom van látni az emberi szenvedés minden aspektusát, látni a teljes leépülést, úgy a fizikait, mint a szellemi pusztulást. Minden látott nyomorba egy picit látjuk a magunkét is. Egy-egy beteg halála egy

kicsit a saját halálunk egyben. Rengeteg megkeseredett, magányos beteggel találkoztam, s ami meglepő, hogy elváránk a megértést, a toleranciát, mi magunk pedig alig figyelünk egymásra. Nem mondható el: „még a szívünk is egyszerre dobban”, önző módon csak magunkkal foglalkozunk, sértődötten elvonulunk, ha a másik jobb kedvű nálunk, uram bocsá' jobban van, mint mi, mert irigyek vagyunk. Hibás elképzelés, hogy egy halálos betegség méltóságteljessé tesz bennünket. Varázsütésre pusztán ettől jobbak leszünk, egy fenét, legfeljebb kenetteljesebbek.

Valami miatt nem tudunk örülni semmi jónak, ami a másik beteggel történik, ellenkezőleg – tudom, hogy nem elegáns ilyen dolgokat leírni, és nem is vagyok rá büszke, mégis gyakran látom azt, hogy képesek vagyunk gátlástalanul megforgatni a másik betegben a „kést”, kéjesen megmártózni a kínlódásában, adott pillanatokban ez alól szinte senki sem kivétel, nem ritka az egymás közti leplezetlen vagy alig leplezett gonoszkodás. Nem állítom, hogy eredendően gonoszak lennénk, mégse mondanám, hogy kirívóan ritkák a másik háta mögötti összeröhögések, a kíméletlen intrikák. Nagy szerencse éppen ezért, hogy a kórházi kezelés egy maximum két ágyas szobákban történik, ez sokkal diszkrétebbé és oldottabbá teszi a bent tartózkodásunkat. Ami szintén könnyebbé teszi ezt az egészet – és akikről eddig alig tettem említést – az a személyzet. Az orvosok és nővérek egyaránt lelkiismeretes és maximálisan toleráns emberek, eredeti bájjukkal. A Főnök a rendíthetetlen nyugalomával, atyai kedvességével és végtelen türelmével már önmagában is a biztonság érzetét kelti. Vagy a másik főorvos a látszólagos szétszórtságával, homályos célzásaival, néha úgy érzem, hogy valahol egészen máshol jár, viszont ha komoly baj van, azonnal a spiccen tud lenni. Sok kellemetlenül nehéz helyzetben kirántott már a pocsolyából.

És a harmadik doki, aki elsőre egy jó szándékú, nagy gyerek benyomását kelti. Az ember inkább kamaszodó betegszállítónak nézné, mint szakmájához értő orvosnak. Komoly szerepe van abban, hogy abbahagytam 20 év után az alkoholizálást. Örülök, hogy ilyen orvosok vigyáznak rám. Hitelek, és amennyire én ezt meg tudom ítélni, hozzáértő emberek vigyáznak rám. Köszönet érte!

Most pedig a nővérekről néhány szót. Zömében fiatalok, illetve korombéliek, így viszonylag könnyen ki lehet velük jönni. Ha képesek vagyunk elfogadni azt, hogy a nővérnek is lehet rosszabb napja, úgy rengeteg apró konfliktus elkerülhető. Partnerként kezelik a beteget, ez nagyon fontos! És mivel viszonylag sok időt töltünk együtt, gyakorlatilag baráti a kapcsolat. Nyilvánvalóan nincsenek könnyű helyzetben velünk, egy rakás hisztis férfit kell ápolniuk, akik nem, vagy csak éppen, hogy férfiak. Ez a helyzet néha bosszantó, máskor kimondottan komikussá teszi a kezelést.

A betegtársainkkal korántsem ilyen jó a kapcsolat, a többségnek – nekem is –, igen csípős a nyelve, a saját problémáinkat hajlamosak vagyunk eltúlozni, a másikat pedig elbagatellizálni. Az nem vitás, hogy komoly problémákkal küzdünk mindnyájan, talán ez is oka lehet, hogy nem figyelünk eléggé a másokra, csakhogy amiről én beszélek, az a tömény rosszindulat, persze nem egyfolytában és direkten, de azért, hogy stílszerű legyek, a modorunk megér egy misét.

Van olyan beteg, akinek direkt evés közben jut eszébe az összes létező gusztustalanság, amin eddig keresztül ment, és ezt látványosan be is mutatja, miközben ő hallani se akarja a hasonló történeteket. Az sem ritka, hogy arról beszél egyik-másik, hogy milyen fájdalmas is az a vizsgálat, amit épp készülnek elvégezni rajtad, és ha látja a szemedben a rémületet, hallja amint remeg a hangod, szinte kielégülten távozik, és ne hidd, hogy ez túlzás.

Bizony hajmeresztő dolgok történnek itt néha. Egy vastagbél tükrözés kedves kommentálása például így hangzik: „A cső, amit felnyomnak vastag és hosszú, de téged ez nyilván nem zavar majd, hisz megszoktad!” Teszi mindezt úgy, mintha komolyan féltene a beavatkozástól, mint aki baromira aggódik érted, szánakozva végignézi rajtad, majd vigyorgását alig leplezve egyszerűen magadra hagy. Számtalan hasonló esetet el tudnék mesélni, de azt gondolom, ez nagyon jól mutatja milyen kíméletlenek tudunk lenni egymással. A gyógyszereket már-már úgy ismerjük, akár egy farmakológus, ez is folytonos vitákhoz és alaptalan gyanúsítgatásokhoz vezet. Ha valaki szerintünk túl jól van, máris vádaskodni kezdünk. Nyilván lefizette az orvost, ő mindig az első a sorban, biztos kap valami mást is, amit mi nem, és sorolhatnám. Hát tényleg nehéz velünk.

Most egyébként örülök kéne, hiszen jobban vagyok, ez abban nyilvánul meg, hogy folyamatosan rosszabbul érzem magam, és egyre többször kell kórházba lennem. Nincs itt semmi ellenmondás, csupán arról van szó, hogy a szétesett immunrendszerem gyenge kísérletet tesz arra, hogy valamennyire magához térjen. Gyenge próbálkozás ez a részéről, viszont pont elég ahhoz, hogy a mindennapjaimat cirka fél éve megkeserítse, ugyanis ami nagyon gyenge volt, addig egy rakás kórokozó ellen nem is próbált védekezni, most azonban, ami rossz és beteg bennem, azt egyszerre és kíméletlenül ki akarja lökni. A harc valószínűleg újra le fogja gyengíteni, de addig mindenféle tünetet produkál, így például a testem a lágyrészeken állandóan sebes, váladékozik, ég és viszket. Több gyógyszert kell szednem, hogy elmúljanak, vagy elviselhetőek legyenek ezek a problémák. A baj csak az, hogy az antibiotikumoktól, ahol csak lehet, gombásodik a testem, így nehezen nyelek, izzad a lábam, és sokkal jobban hámlik az arcomról a bőr, ezért kikérem magamnak, hogy bárki jobbulást kívánjon!

Ui: Azért még mindig szeretek élni! Zsolt